

Actually students are seeking to expand their knowledge and obtain new to full operation in the information society. "Information competence" should be an integral component of profессиogram of any teacher; computer literacy now is looking as a necessary element of any specialist's education. All educators provide as much information to the younger generation as possible, because they do not only learn the modern multimedia teaching tools, but also must be able pedagogically and methodologically correctly apply them to their professional activities.

Thus, future research is to enhance the experience with interactive Smart Board features in the preparation future teachers in preschool education and readiness formation, apply these technologies in their own careers.

Key words: *multimedia technology, future preschool teachers, interactive Smartboard, training activity motivation.*

УДК 378.147:[159.94:008-057.875]:371.124:78

С. Г. Крамська

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С.Макаренка

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті обґрунтовується поняття «емоційна культура вчителя», визначається її сутність, розкривається значущість індивідуальної форми навчання в контексті формування даного феномену. Окреслюються практичні й методичні напрями виховання культури емоцій майбутнього вчителя музичного профілю, збагачення його емоційної сфери у процесі роботи над музично-художнім образом у вокально-хоровому творі.

Ключові слова: *емоційна культура, музично-художній образ, учитель музичного мистецтва*

Постановка проблеми. У Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті акцентується на створенні умов для формування професійної культури вчителя як на першочерговому із завдань сьогодення. Ефективність розв'язання проблем модернізації нашої системи освіти на сучасному етапі її розвитку залежить від цього значною мірою. Саме тому серед пріоритетних напрямів сучасної педагогічної науки вагоме місце посідає дослідження кола питань формування професійної культури майбутнього фахівця, зокрема його емоційної культури.

Аналіз актуальних досліджень. Різні аспекти формування культури привертали увагу багатьох учених. Питання духовної культури досліджували М. Бахтін, М. Бердяєв, Г. Сковорода, Е. Фромм та ін. Проблема формування моральної культури знайшла відображення у працях Т. Біленко, О. Богданової, С. Іконникової, В. Толстих та ін. Сутність естетичної культури визначалась у роботах В. Бутенка, М. Киященка, М. Лейзерова та ін. У дослідженнях Т. Антоненко, В. Бачиніна, Н. Крилової, Л. Коваль, Г. Шевченко та ін. зосереджено увагу на пошуку засобів, шляхів формування культури почуттів у підростаючого покоління.

Психологічні аспекти культури почуттів та емоцій знайшли своє відображення у працях Б. Ананьєва, Л. Божович, В. Вілюнаса, Л. Виготського, Г. Костюка, С. Рубінштейна, Б. Теплова, П. Якобсона та ін.

Проблеми емоційної культури висвітлюються у працях Л. Аболіна, П. Анохіна, М. Бахтіна, А. Белкіна, В. Вілюнаса, П. Гальперіна, О. Киричука, М. Лейзерова, В. Лисовського, О. Рудницької, О. Чебикіна, Н. Чепелевої, П. Якобсона, Т. Яценко. В останні десятиріччя проблема емоційної культури особистості привертає увагу вчених І. Анненкової, В. Додонова, І. Могилей, В. Семке, Л. Соколової, М. Телешевської. На їх думку, емоційна культура не тільки важливий компонент духовної культури, але й складова частина професійної культури, один із критеріїв оцінки педагогічної майстерності вчителя. Науковці вважають, що поєднання думок, почуттів, емоцій та ідей допомагають майбутньому вчителю сприймати навколишній світ у всьому його матеріальному та духовному багатстві, знаходити в собі найкращі шляхетні почуття, передавати їх своїм вихованцям, спонукати їх до самовдосконалення.

Психологи й педагоги зазначають, що емоційні процеси займають значуще місце у формуванні особистості, а емоційна культура – це складова частина її духовної культури. Емоції допомагають розкрити внутрішній світ людини, впливають на її вчинки, відіграють роль регулятора людського спілкування.

Гуманізація освіти разом з іншими перетвореннями традиційного педагогічного процесу припускає затвердження самоцінності й унікальності людської особистості, звернення до внутрішнього світу людини, розкріпачення його емоційного життя, увагу до емоційних станів і проявів вихованця, а, отже, і до емоційних аспектів виховання й навчання.

Реалізуватися в усіх цих напрямках може лише гуманістично орієнтований учитель з розвиненою емоційною культурою.

Сучасні педагогічні технології передбачають всебічний гармонійний розвиток особистості, розкриття її творчих можливостей, створення умов для саморозвитку, самореалізації в різних типах навчальних закладів, що повинні стати школою професійного й емоційного становлення майбутніх педагогів.

Мета статті – теоретично обґрунтувати сукупність педагогічних підходів до формування емоційної культури майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі вищої професійної освіти (на матеріалі вивчення музично-художнього образу у вокально-хорових творах).

Виклад основного матеріалу. Особливий інтерес у музичній педагогіці привертає таке поняття як «емоційна культура вчителя». На основі філософського, психолого-педагогічного аналізу понять «емоції», «культура», емоційна культура вчителя розглядається як складне особистісне утворення, інтегрована професійно значуща якість, що набула ціннісної спрямованості, системності, цілісності, здатності до

самоуправління й саморегуляції; дозволяє адекватно виявляти, усвідомлювати, регулювати власні емоції, переживання, враховувати емоційний стан своїх учнів і вчити їх способам саморегуляції поведінки й керівництва настроєм оточуючих і тим самим функціонально забезпечує розвиток особистості вчителя, відповідність його поведінки особистісним і професійним потребам, ефективність педагогічної діяльності [1; 7].

Емоційна культура вчителя – це змістовний, оригінальний у педагогіці та мало вивчений феномен, який викликає надзвичайний інтерес у сучасному процесі підготовки вчителів музичного мистецтва. Безумовно, для повноцінного здійснення навчання дітей музиці, для вміння навчити школярів відчувати й бачити красу світу в мелодійних поєднаннях музичних звуків, майбутньому педагогові-музикантові необхідно мати достатньо високий рівень сформованості емоційної культури під час отримання професійної освіти, що дозволить йому, у свою чергу, досягнути глибини найкрасивішого мистецтва з чудовою назвою «Музика» та визначить успішність його професійної діяльності. Саме тому емоційна культура є показником учительського професіоналізму, важливими характеристиками якого виступають здатність учителя керувати власним емоційним станом і настроєм своїх вихованців, оволодіння прийомами емоційної регуляції професійної поведінки й методикою емоційного виховання школярів.

Саме сьогодні умовами сучасності висувуються потреби й нагальна необхідність використання в педагогічній практиці вищих навчальних закладів розмаїття таких форм і методів емоційного виховання майбутніх педагогів, які забезпечать високий рівень сформованості їх емоційної культури. Це можуть бути комунікативні й емоційні тренінги, педагогічні та психологічні замальовки, програвання ділових ігор, емоційних ситуацій тощо.

Дослідження даного питання привело до окреслення й конкретизації практичних напрямів роботи щодо формування емоційної культури майбутніх учителів музичного мистецтва, що може здійснюватися в умовах навчального процесу на факультетах підготовки фахівців музичних спеціальностей. Пошук нових підходів до вирішення поставленого питання привів до визначення нових шляхів і можливостей в окресленому вище напрямі.

Так, наприклад, досить цікавим, корисним і ефективним може стати застосування у процесі спеціальної підготовки учителів мистецького профілю проведення спеціалізовано-спрямованого семінару «Формування емоційної культури майбутнього вчителя» (з програмою якого можна ознайомитись у наукових дослідженнях автора-науковця І. Могілей) [4, 12], включення до заходів в окресленому напрямі соціально-психологічних, емоційних і комунікативних тренінгів, підсилення особистісно-конкретизуючого підходу в індивідуальному навчанні майбутніх учителів мистецького профілю, педагогічну практику й концертно-виконавську діяльність студентів.

Ураховуючи вищесказане, одне з важливих місць у процесі

емоційного виховання майбутніх фахівців-музикантів, безумовно, належить індивідуальній формі навчання. Для проведення занять з окресленою вище спрямованістю найефективнішими можуть бути заняття з хорового диригування, оскільки саме ця дисципліна в навчальній практиці посідає одне з першочергових місць серед фахових.

У музичній педагогіці існує думка, що успіх індивідуального навчання багато в чому залежить від підбору відповідного музичного матеріалу для формування емоційної культури майбутнього вчителя, від створених на заняттях педагогічних умов для подання студентам теоретичної інформації та вірно обраних прийомів емоційної саморегуляції, які виступають важливими компонентами емоційної культури.

Без сумніву, однією з головних умов формування емоційної культури майбутнього вчителя-музиканта є професійно підібраний навчальний репертуар. Вірний підбір різноманітного за жанрами та стилями диригентсько-хорового репертуару, його побудова за рівнем складності й послідовність вивчення певного навчального матеріалу, робота над художніми образами в музичних творах – усе це допомагає підтримувати інтерес студентів до диригентського мистецтва, може викликати досить широкий спектр їх емоційних переживань, спрямованих на виховання емоційної культури. У такому ракурсі хорова музика може стати для майбутніх фахівців емоційно-яскравим джерелом пізнання образу життя, колориту й духовного змісту історичної епохи. Показовою в цьому плані була, є і буде завжди творчість композиторів-класиків.

Безперечно, класична музика, будучи «взірцем смаку», вбирає в себе єдність форми та змісту, гармонічну ясність і завершеність, глибину й тонкість втілення почуттів. Емоційна образність твору, у якому відображені всі характерні явища життя в усій його різноманітності, створює можливість впливу на емоційну сферу особистості й через неї на естетичну свідомість та художній смак» [5, 8].

Таким чином, можна припустити, що формування емоційної культури майбутніх учителів музичного мистецтва багато в чому визначається рівнем сформованості в них здатності до образно-емоційного мислення, сутність якого полягає у відображенні зв'язків і відносин об'єктивного світу шляхом створення образів та оперування ними. «Образне мислення відбиває сутнісні зв'язки дійсності специфічним способом – втіленням їх у русі та змінюванні образів уявлень, тобто через перетворення уявлень» [3, 193]. Учені зазначають, що образ виникає тоді, коли поставлене перед людиною завдання пробуджує в ній особистісне ставлення, торкається її почуттів, емоцій, потреб та інтересів. «Фактично будь-яка задача ...призводить до дії механізм уявлення тільки в тому випадку, коли вона набуває певного емоційного значення для самої людини» [3, 212].

Так, в окресленому аспекті науковець С. Раппорт наголошує на провідній ролі у процесах художньо-образного мислення саме емоційної основи. Відмінність художньо-образного мислення від логічного він бачить у тім, що перше прагнення виявити особистісне ставлення людини до дійсності, тоді як друге абстрагується від нього [5, 39].

Процес мислення диригента (як і виконавця), який включає оперування музично-слуховими й моторними уявленнями, є одним із видів, насамперед, уявлення висотних і ритмічно організованих звуків і переживання їхнього виразного значення. Як результат сприйняття й перетворення музичних вражень, вони обов'язково включають емоційний компонент. У контексті сказаного Б. Теплов зазначає, що «...зрозуміти художній твір – значить, передусім, відчувати, емоційно пережити його і вже на цій підставі порозуміти над ним. З почуття повинно починатися сприйняття мистецтва, через нього повинно йти, без нього воно не можливе» [6, 10-11].

Але слід наголосити, що почуттям художнє сприйняття не обмежується. Свідомість диригента (як і музиканта взагалі) здатна не тільки чуттєво сприймати музичні явища, але й перероблювати їх, виявляючи конструктивно-логічні зв'язки. Тому музичне пізнання можна визначити як єдність емоційної та раціональної основи. «Тільки проникнення у виразно-смысловий підтекст інтонації, з одного боку, і осмислення логічної організації звукових структур, з іншого, – акцентує Г. Ципін – створюють у своєму синтезі музичне мислення у справжньому смислі цього поняття» [7, 23].

Висвітлюючи дану проблему важливо сказати, що джерелом творчого процесу завжди є образ, у якому центральне місце належить емоції.

Безперечно, емоція, яка розкриває ставлення людини до подій дійсності, їхню оцінку, і визначає те, що первинний образ (нібито, образ-імпульс) для будь-якої людини мистецтва завжди має глибокий особистісний смисл. У музичній педагогіці існують цікаві думки з цього приводу. Такий образ-імпульс подається науковцями-музикантами як «образна ідея, що йде від світу соціальних явищ», трактується даний феномен у науці й як «емоція-образ, народжена глибоким переживанням людини». Слід відзначити й на тому, що образ (і в контексті даної теми це художній образ у музичному творі) також може бути як «конкретний власне образ, – наочне зображення події, предмета, явища, яке виникло в ході безпосереднього спостереження-переживання чи в силу асоціації». Часто ми стикаємося з таким подібним образом, який розглядається диригентом-хормейстером у вокально-хоровому творі як «музична інтонація-образ», який може заключатись у вигляді технологічної деталі, мелодичної поспівки, гармонійного звороту, тембрового ефекту, який може бути по-іншому почутий керівником і подаватись у новому музично-художньому образному контексті [4, 15].

Не можна не відзначити, що у психологічних дослідженнях Л. Виготського «емоція» розглядається як основний компонент творчого процесу. Функція емоції за його тлумаченням полягає в тому, що саме вона й підбирає та організовує різноманітну за характером інформацію. Важливо зрозуміти, що емоція (як психологічне явище) володіє «...здатністю підбирати враження, думки й образи, що співзвучні тому настрою, який володіє нами в дану хвилину. ...Це почуття підбирає окремі елементи дійсності й комбінує їх у такий зв'язок, який зумовлений зсередини нашим настроєм, а не ззовні, логікою самих цих образів. Цей вплив емоційного фактора на фантазію, що комбінує..., називають законом загального емоційного знаку» [2, 13].

Цілком природно, що емоційне сприйняття, переживання синтетичного художньо-поетичного образу й передача його слухачам викликають різноманітні емоційні процеси у свідомості та психіці студентів-диригентів. При повторенні такі процеси, закріплюючись в емоційній пам'яті, сприяють появі емоційних установок на творче ставлення до мистецтва та оточуючої дійсності.

Робота над художнім образом у музичному творі формує у майбутніх учителів-музикантів художньо-образне, емоційне ставлення до реального світу. У процесі роботи в диригентському класі студенти вчать оперувати образно-наочними, образно-слуховими уявленнями, створювати в уяві нові образні уявлення та комбінації з елементів звуку, наочного та словесного матеріалу. Позитивні емоції виникають не тільки від слухання й розуміння призначення конкретних цікавих вокально-хорових прийомів виконання, але й від відчуття свободи диригентсько-виконавської техніки та м'язового навантаження, які з'являються під час диригування хорового твору, від усвідомлення студентом емоційної змістовності обраного для вивчення музичного твору.

Але слід знову повернутися до емоційної сфери студента-диригента, де основою по праву вважаються все ж позитивні переживання, що виникають від вдумливого диригування й усвідомлення краси звучання хорового твору, від уміння вслухатися в оригінальне відтворення виконавським колективом художнього задуму автора. Тому перше знайомство зі своїми емоціями, що виникають у процесі теоретично-практичних занять диригентсько-хорового циклу, відбувається під час знайомства з літературним текстом і партитурою вокально-хорового твору, роботи над технічно-виконавськими прийомами диригування. Це перше тренування вираження емоцій за допомогою *диригентсько-виконавського апарату*, проведення якого можливе на основі поєднання змісту хорового твору із засобами його виразності в безпосередньому прояві відповідних емоцій.

Спираючись на досвід дослідників із даного питання, можна також порекомендувати активне використання вправ, що вчать «мистецтву

інтонації» на розвиток *інтонаційної виразності*. Доречно застосування вправи «*музичний діалог*», яка допоможе розвинути в майбутніх фахівців музичні здібності, сприятимуть більш свідомому розумінню музичного фразування, збуджуватимуть стимул до виконавської імпровізації. Значущу користь може принести засіб *інтонаційно-виразного виспівування мелодійної конфігурації* однієї з хорових партій на фоні інструментальної ілюстрації інших партій партитури. Припустимо також створення власної партитури-акомпанементу фонового призначення для висвітлення виразності мелодії та рел'єфності основної партії вокально-хорового твору. Це забезпечить розвиток гармонійного слуху й музичність, уміння чути партитуру-акомпанемент на фоні вокального виконання провідної партії, здатність оперувати образними уявленнями в тісному смисловому зв'язку з художнім задумом твору, бажання імпровізувати.

Окреслюючи методичні підходи до формування емоційної культури майбутніх учителів музичного мистецтва, цікавим може бути використання диригентських і вокально-хорових вправ (на звуковедення, дихання, артикуляцію). Це можуть бути вправи широкого спектру виконавства з урахуванням аспекту вдосканалення не тільки технічних виконавських здібностей, а й безпосередньої спрямованості музичного матеріалу на розвиток емоційної культури студентів.

Заглиблюючись у методичні підходи щодо формування емоційної культури майбутніх учителів-музикантів, важливо не упустити у практиці роботи над музичним твором опір на емоційно-виразну основу всіх елементів музичної мови, зокрема на знання емоційно-виразних засобів *мажорного та мінорного ладів*, які здатні значно розширити можливості різноманітного виявлення емоційного стану під час створення необхідного музично-художнього образу. Педагогічні спостереження в обраному плані виявляють, що мінор викликає особливу емоційну чутливість, майже завжди дає підвищену емоційну реакцію студентів. Усвідомлене ставлення до мажор і мінору, засвоєння їхніх емоційних виразних якостей не тільки збагачує музичне сприйняття та творчу уяву, але й значно поширює можливості різноманітного вираження почуттів і настроїв під час виконання музичного твору як у диригента і виконавського колективу, так і у слухачів.

Перейдемо до наступного дієвого чинника емоційної культури вчителя музичного мистецтва, назва якого складає надзвичайно романтичне словосполучення – *мова музики*. Мелодія, музична форма, динамічна палітра відтінків, тембральна забарвленість, темпова різноманітність – усі ці компоненти музичної мови активізують роботу всіх органів почуттів студента («всечувствительнейшого существа» за визначенням Ф. Шіллера) та здатні впливати на розвиток особистості в цілому.

Не буде новиною той факт, що на заняттях диригентсько-хорового циклу ми використовуємо в роботі одразу декілька різнохарактерних

творів. Відзначимо, що характер музики студенти особливо відчують саме в контрастних творах. Майбутнього вчителя-диригента ми ведемо від одного емоційного стану до іншого, від цілісного сприйняття характеру твору до усвідомлення особливостей його музичної мови, а потім знову до цілісного сприйняття, але вже на більш високому професійному рівні.

Варто зауважити, що у процесі роботи над музично-художнім образом у творі студенти в класі хорового диригування імпровізують, передаючи наскрізну дію різноманітною динамікою та її відтінками, артикуляцією, штрихами, фразуванням та оригінальною диригентською трактовкою.

Цікавим і корисним у плані розвитку емоційної культури може стати створення таких емоційних ситуацій, які змусять студентів не лише відчути емоційний зміст музичного твору, а й задуматися, передусім, над його ідейним смислом. У цілеспрямованій роботі над твором слід відштовхуватися, насамперед, від безпосереднього емоційного відгуку студентів, усвідомлення особливостей музичної мови, доречно іти через розумовий процес до більш високого ступеня розвитку – творчості.

Варто зазначити й на тому, що поступове ускладнення варіативних «споруд» емоційних подразників (а вокально-хоровий твір слід розглядати як своєрідну систему емоційного розвитку, здатну викликати емоційну реакцію студентів), слід підтримувати такий важливий компонент як емоційна зацікавленість у диригентському виконавстві, заснованому на позитивних емоціях здивування, захоплення, «смакування».

Абсолютно природно, що у процесі емоційного співпереживання музично-художнього образу й усвідомлення змісту хорового твору студенти знайомляться та оволодівають цілим комплексом виразних засобів, учаться розуміти їх зв'язок з емоційним змістом музики. Таким засобом здійснюється своєрідне програмування формування культури емоцій студента, вдосконалюється його здатність розуміти унікальний світ музичних образів. Глибоке проникнення в художній образ – це справжня школа переживань.

Помірними, цілеспрямованими діями на емоційний світ майбутнього вчителя музичного мистецтва ми розкриваємо естетичні емоції, формуємо нові емоційні стосунки, які будуть переноситись на інші, схожі за значенням ситуації. Психологи вважають, що подібні процеси не проходять безслідно. Естетичні емоції, що виникають під впливом музичних образів різних творів, проходять складний процес інтелектуального й морального збагачення та виростають до рівня узагальненого світо ставлення [3, 198].

Говорячи про методичні напрями процесу формування в учителів-музикантів емоційної культури, слід зауважити на значущості бесід зі студентами про мистецтво, музику, характери людей, моральні проблеми, що стоять перед людством, пов'язуючи всі ці теми з музично-поетичними образами вокально-хорових творів, у яких концентрується й подається вся

сукупність загальнолюдських цінностей. Важливо зацікавити студента можливістю нового тлумачення та оригінальністю подання твору, звучанням нових інтонаційних рел'єфів у хорових партіях. Адже почуття інтересу, здивування має велике значення у творчій діяльності. Безперечно, мова музики – це мова емоцій, тонких душевних рухів, що потребує від виконавців виразного емоційного виконання.

Загальновідомо, що перше знайомство з хоровим твором (як і з музичним твором взагалі) буває досить яскравим і сильним. Саме тому великого значення слід надавати емоційній і надзвичайно виразній ілюстрації твору, яка передаватиме його зміст у драматургічній послідовності. Безперечно, тільки емоційне виконання здатне викликати у студентів яскраві враження та емоції, закріпитися в пам'яті, викликати творчу уяву.

Варто зазначити, що під час роботи над твором досить висока емоційна захопленість з'являється не на перших заняттях. Вона виникає пізніше, коли студентам стають зрозумілі структурні особливості твору, усвідомленою стає робота над фразуванням, динамікою тощо. Вважається, що робота над створенням художнього образу є дуже складною і, навіть, непередбаченою, що саме в цьому виді діяльності виховуються особистісні творчі якості як самого диригента, так і виконавців. Важливо, щоб у цьому процесі створення художньо-забарвленого музичного образу були задіяні переживання студентами різноманітних емоційних станів роздумів, суму, радощів та інших емоційних відтінків. Тільки емоційно насичена робота над музичним твором і музично-художнім образом у ньому, своєрідне наповнення емоціями вокально-хорового матеріалу здатні виховати емоційну культуру майбутнього фахівця-музиканта.

У процесі формування емоційної культури вчителів-музикантів великого значення набуває сам момент виконання твору з осмислено-пережитим і емоційно забарвленим музично-художнім образом у ньому. Особливо, якщо це концертний виступ, який розглядається як підсумок роботи над твором, як своєрідний щабель професійного зросту майбутнього фахівця.

Висновки. Важливою складовою професійного становлення майбутнього вчителя музичного мистецтва є рівень розвитку його емоційної культури. Формування культури емоцій фахівця музичного профілю передбачає пошук і впровадження цікавих і дієвих шляхів організації навчально-виховного процесу, що забезпечить ефективність даного процесу. Навчально-пізнавальна діяльність студентів-музикантів має бути спрямована на усвідомлення ролі емоційної культури у їх професійній діяльності. Викладачі мають стимулювати майбутніх фахівців до вивчення основ емоційної культури, створювати сприятливу емоційну атмосферу на заняттях, забезпечувати умови активної роботи студентів щодо застосування набутих знань, умінь і навичок у навчально-пізнавальній діяльності, розробляти індивідуальні моделі взаємодії з вихованцями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анненкова І. П. Формування емоційної культури майбутніх учителів у процесі вивчення педагогічних дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. Наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / І. П. Анненкова ; Південноукраїнський державний педагогічний університет (м. Одеса) імені К. Д. Ушинського. – Одеса, 2003. – 31 с.
2. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте: Психологический очерк : Кн. для учителя / Л. С. Выготский. – М. : Просвещение, 1991. – 93 с.
3. Ительсон Л. Б. Лекции по общей психологии / Л. Б. Ительсон. – Владимир : Изд-во ВГПИ им. П. И. Лебедева-Полянского, 1970. – 267 с.
4. Могилей І. В. Формування емоційної культури майбутніх учителів музики : автореф. дис. ... канд. пед. Наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / І. В. Могилей ; Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2000. – 18 с.
5. Раппорт С. Х. Художественное представление и художественный образ / С. Х. Раппорт // Эстетические очерки. – М. : Музыка, 1973. – Вып. 3. – С. 45–95.
6. Теплов Б. М. Психологические вопросы художественного воспитания / Б. М. Теплов. – Известия АПН РСФСР, 1947. – Вып. 11. – 130 с.
7. Цыпин Г. М. Развитие учащегося-музыканта в процессе обучения игре на интструменте / Г. М. Цыпин. – М. : Изд-во МГПИ им. В. И. Ленина, 1975. – 176 с.

РЕЗЮМЕ

Крамская С. Г. Методические аспекты формирования эмоциональной культуры будущего учителя музыкального искусства.

В статье обосновывается понятие «эмоциональная культура учителя», выделяется ее сущность, раскрывается значимость индивидуальной формы обучения в контексте формирования данного феномена. Обозначаются практические и методические направления воспитания культуры эмоций будущего учителя музыкального профиля, обогащения его эмоциональной сферы в процессе работы над музыкально-художественным образом в вокально-хоровом произведении.

Ключевые слова: эмоциональная культура, музыкально-художественный образ, учитель музыкального искусства.

SUMMARY

Kramskaya S. Methodological aspects of forming of a future musical art teacher's emotional culture.

Emotional culture of a teacher is rich in content, original in pedagogics and little studied phenomenon that causes great interest in the modern process of preparation of musical art teachers.

Scientists consider that combination of thoughts, feelings, emotions, and ideas help the future teacher to perceive the surrounding world in all its material and spiritual wealth, to find in himself the best noble feelings, to give them to the pupils, to induce them to self-perfection.

The aim of the article is to ground theoretically the set of pedagogical approaches to forming future musical art teacher's emotional culture in the process of higher professional education (on material of study of musically-artistic character in vocally-choral works).

One of the main conditions of formation of the emotional culture of a future teacher-musician is professionally selected educational repertoire. A selection of the right variety of genres and styles of conducting and choral repertoire, building on the level of complexity and sequence of study of a particular teaching material, the work on the artistic imagery in music – it all helps to keep the interest of students to the conductor's art, can cause quite a wide range of emotional experiences aimed at nurturing the emotional culture. In this perspective choral music may become for future specialists emotionally vivid source of knowledge of

lifestyle, culture and spiritual content of the historical era. Indicative in this respect was, is and always will be the works of classical composers.

The culture of emotions of a specialist of music profile involves finding and implementing interesting and effective ways of organization of the educational process that will ensure the effectiveness of this process. The educational-cognitive activity of students-musicians should be directed at understanding the role of emotional culture in their professional activities. Teachers should encourage future professionals to the fundamentals of emotional culture, to create a positive emotional atmosphere in the classroom, to ensure active work of students in the application of acquired knowledge, abilities and skills in the educational-cognitive activity, to develop an individual model of interaction with the pupils.

Key words: *emotional culture, music and art image, teacher of musical art.*